

Vale Gierzwaluw in IJmuiden

Eerste waarneming in onze regio

Zondagochtend 8 november 2015 was het lekker weer met weinig wind en een blauwe lucht. Ik besloot mijn tweede kopje koffie van de dag maar eens buiten op te drinken. Er was een klein beetje trek van Graspiepers, maar verder bleef het allemaal vrij overzichtelijk. Om 08.45 uur zag ik rond de Kruisbergflat ineens een vogel vliegen, die onmiskenbaar het silhouet van een gierzwaluw had. En dat is in november natuurlijk geen alledaagse verschijning en het zou zomaar een Vale Gierzwaluw kunnen zijn!

Met de kijker zag ik inderdaad alle kenmerken van een Vale Gierzwaluw: een bruine grondkleur, geschubde onder-vleugeldeken, een opvallend zwart maskertje en een grote witte keel. Het was er echt een! De vogel leek totaal geen haast te hebben en vloog rustig zijn rondjes rond de flat, maar verdween uiteindelijk langzaam in een zuidwestelijke richting ongeveer parallel aan de Heerenduinweg. Ik sprong vlug op mijn fiets en reed over de Heerenduinweg richting west, waar ik de vogel eenvoudig terugvond. De vogel foerageerde rustig op een meter of dertig hoogte en verplaatste zich langzaam naar het westen. Op het moment dat ik met mijn telefoon zat te prutsen om de waarneming binnen de lokale Whats App-groep door te geven, raakte ik de vogel kwijt. Wat nu te doen? Ik besloot om te gaan zoeken in IJmuiden-Zee-wijk, daar had ik de vogel immers ook gevonden. Maar helaas kon ik de vogel zo snel niet terugvinden en moest ik vanwege verplichtingen het zoeken sta-

VALE GIERZWALUW

Let op het plompe lichaam, de grote diffuse witte keelvlek, het donkere oogmasker dat afsteekt tegen de lichtbruine oorstreek en de geschubde onderdelen. Foto: Kasper Hendriks

ken. Omdat de vogel geen haast leek te hebben en er wellicht andere vogelaars een poging wilden wagen de Vale Gierzwaluw terug te vinden, gaf ik alle informatie over het gedrag van de vogel door via Waarneming.nl. Achteraf blijkt dat de Vale Gierzwaluw rustig doorgevlogen was in westelijke richting, want rond een uur of 10 werd de vogel weer gezien op de IJmuiderslag. De hele dag bleef de vogel in deze omgeving aanwezig en was meestal te zien rond de westelijke oever van het Kennemermeer. Heel sterk: 's middags vanaf ongeveer 15.00 uur kreeg de vogel gezelschap van een 'gewone' Gierzwaluw en konden de subtiele verschillen tussen beide soorten mooi bekeken worden. Beide vogels werden tot ruim na zonsondergang gezien, maar de volgende dag konden ze niet meer worden teruggevonden.

Herkenning

De verschillen tussen een Vale Gierzwaluw en onze 'normale' Gierzwaluw zijn klein en subtiel. Slechte lichtomstandigheden en een vaak grote waarnemersafstand maken het niet gemakkelijker. De Vale Gierzwaluw onderscheidt zich van Gierzwaluw door een iets andere bouw: de vleugels zijn iets breder en stomper, de staartvork is minder diep en de hals, kop en het lichaam zijn wat plomper. Bij goede belichting is te zien dat de grondkleur niet zwartachtig is zoals bij de Gierzwaluw, maar juist wat bruiner. De Vale Gierzwaluw heeft een duidelijke grote witte keelvlak en een zwart donker maskertje rond het oog dat duidelijk afsteekt, omdat ook het gebied achter het oog lichtbruin is. Zowel op de bovendelen als op de onderdelen zijn bij de Vale Gierzwaluw lichte, bruine veerrandjes zichtbaar. De IJmuidense vogel had dit heel erg uitgesproken en dat is een aanwijzing voor een vogel in zijn eerste kalenderjaar.

VALE GIERZWALUW

Let op het donkere oogmasker, de bruine grondkleur, de geschubde bovendelen (waaronder ook schubjes op de mantel) en de ondiep gevorkte staart. Foto: Jelle van de Helm

Een jonge Gierzwaluw heeft soms ook lichte veerrandjes, maar in de regel veel minder uitgesproken en op minder veerpartijen (bijvoorbeeld niet op de mantel en minder op de buik). Het voert te ver om alle subtiele verschillen hier precies te benoemen. Maar doordat er mooie foto's zijn gemaakt, kan iedere liefhebber van subtiele veerkenmerken met een vogelboek in de hand kijken of al die delicate verschillen op de foto's te zien zijn. Een paar foto's van de IJmuidense Vale Gierzwaluw staan ook hier afgedrukt.

Herkomst en patroon

De Vale Gierzwaluw is lokaal een talrijke broedvogel in het Middellandse Zeegebied tussen Spanje in het westen en

Turkije in het oosten. Vaak broedt deze Gierzwaluw in de nabijheid van de zee. In grote delen van het verspreidingsgebied is de soort overigens zeldzaam of afwezig. Het is een trekvogel, die grotendeels overwintert in Afrika ten zuiden van de Sahara. Geregeld verdwalen Vale Gierzwaluwen naar Noordwest-Europa; de meeste in het late najaar en een enkele keer ook in het voorjaar of de zomer. Recente jaren met een relatief warme herfst met veel zuidelijke winden gekoppeld aan het besef dat een laat in het jaar verschijnende en licht ogende gierzwaluw weleens een Vale Gierzwaluw zou kunnen zijn, heeft een stijging van het aantal waarnemingen laten zien. Daar komt nog eens bij dat met moderne fotoapparatuur betere foto's gemaakt kunnen worden, wat helpt om de determinatie van dergelijke late Gierzwaluwen rond te krijgen. In Nederland zijn tot en met 2014 negen gevallen door de CDNA aanvaard. Alle waarnemingen vielen in de tweede helft van oktober en de eerste helft van november. En alle gevallen zijn uit recente jaren (eerste uit 2006), waarbij vooral de zes gevallen van 2013 opvallend zijn. De vogel van IJmuiden was de eerste waarneming voor het werkgebied van

de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland en met deze nieuwe soort is het totaal vastgestelde soorten gegroeid tot 375. Overigens, de 'gewone' Gierzwaluw die de Vale Gierzwaluw van IJmuiden in de middag van 8 november 2015 vergezelde, was niet eens de laatste waarneming van een Gierzwaluw ooit in het werkgebied van de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland. Dat was namelijk op 24 november 2002 volgens onze nieuwe regionale avifauna. Of was deze laatste stiekem toch ook een Vale Gierzwaluw...?

■ *Dick Groenendijk*

Watervogelteller gezocht in de AWD

Chris van Deursen heeft jarenlang samen met Pierre Teders maandelijks watervogeltellingen gedaan in een deel van de Amsterdamse Waterleidingduinen. Door het overlijden van Chris staat Pierre er nu alleen voor en hij zoekt iemand die graag samen met hem de tellingen wil doen. Het betreft het gebied AWD-noord-oost (Noordoosterkanaal, Van Lennepkanaal en Van der Vlietkanaal) en het Tweede Infiltratiegebied in de AWD. De tellingen vinden maandelijks plaats van september tot en met april, rond het tweede weekend van de maand. Belangstelling om actief te worden als vogelteller?

Mail dan naar antje.ehrenburg@hccnet.nl of bel met 06-53361478